

Салманова Ксенія Вікторівна,
студентка гр. БП-1-15,
факультету підприємництва та права
Київського національного університету
технологій та дизайну, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головащук А.П., к.ю.н.

УДК 347.611

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТОВОЇ СКЛАДОВОЇ ПОНЯТТЯ «СІМ'Я» ТА «ЧЛЕН СІМ'Ї» У ЧИННОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Вступ. Авторами різних галузей права, в тому числі і сімейного, приділено значну увагу дослідженню категорії сім'я, поряд з якою, безсумнівно, виникає поняття «член сім'ї». Слід вказати, що, незважаючи на велику кількість спроб з боку науковців визначити досліджуване питання, єдності думок у цьому напрямі не досягнуто. Дискусійним залишається питання щодо доцільності затвердження нормативного поняття «член сім'ї», його розуміння у різних галузях права та щодо необхідності формулювання єдиного визначення цього поняття. Для досягнення поставленої мети необхідно: а) розкрити поняття і суть дефініції «сім'я»; б) визначити правову природу поняття «член сім'ї»; в) проаналізувати нормативно-правову базу. Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є понятійний апарат дефініцій «сім'я» та «член сім'ї». Предмет дослідження становлять нормативно-правова база України та доктринальні дослідження таких вчених, як Р.П. Мананкової [1], В.А. Ватрас [2] та ін. Методи та засоби дослідження. Методологічну основу цієї роботи склали сучасні методи наукового пізнання: історичний; системно-правовий; формально-логічний та інші методи, що дозволили об'єктивно і всебічно вивчити досліджувані явища. Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Наукова новизна статті полягає в тому, що автор вперше комплексно та всебічно розглядає поняття «член сім'ї» у різних галузях права, аналізує доцільність нормативного затвердження.

Основний матеріал. Сім'я – це юридичний зв'язок між фізичними особами, заснований на шлюбі, відносинах родинності, усиновленні та інших підставах, передбачених у законі, який проявляється у наділенні їх на засадах рівності взаємними особистими немайновими та майновими правами та обов'язками, спільному житті, спільності інтересів та взаємній юридичній відповідальності.

Згідно із Сімейним кодексом України ст. 3, членами сім'ї є: особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. Підставою створення сім'ї є шлюб, кровне споріднення, усиновлення, а також ін. підстави, не заборонені законом і такі, що не суперечать моральним засадам суспільства.

Широке використання терміну «член сім'ї» можна зустріти і у житловому законодавстві. У Ст. 64 Житлового Кодексу України членами сім'ї наймача визначено чоловіка/дружину наймача їхніх дітей та батьків. Членами сім'ї наймача можуть бути визнані також інші особи, які постійно спільно з ним проживають та ведуть спільне господарство.

У кримінальному законодавстві близькі родичі та члени сім'ї – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

Законодавець використовує термін «члени сім'ї» не лише в кодифікованих нормативно-правових актах, а й в інших правових документах таких як:

Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», що визначає членів сім'ї, як осіб, які перебувають у шлюбі, проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, їхні діти, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням, є родичами прямої або непрямой лінії споріднення за умови спільного проживання.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення громадян доступним житлом», яка формулює поняття члени сім'ї громадянина, як чоловік(дружина), батьки, діти, у тому числі усиновлені, баба, дід що перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, у складі сім'ї громадянина.

Закон України «Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей», який вказує, що до членів сімей учасників масових акцій громадського протесту відносяться осіб, які перебувають у шлюбі, проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, їхні діти, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням, є родичами прямої або непрямой лінії споріднення за умови спільного проживання.

Висновки.

Отже, як підсумок можна вказати, що пильна увага до питань щодо сутності та значення сім'ї обумовлюється важливістю її соціальних функцій. Відтак, у ході проведеного дослідження було з'ясовано, що термін «член сім'ї» походить від поняття «сім'я» та є невід'ємним її елементом. Членство в сім'ї є одним із юридичних фактів у фактичному складі, який необхідний зацікавленій особі для отримання прав, пільг, обов'язків, передбачених нормативним актом, і як елемент фактичного складу у вигляді конкретного сімейно-правового зв'язку цієї особи з колом осіб, передбачених у законі.

З аналізу нормативного та доктринального підходів до визначення поняття «член сім'ї» слід зробити висновок, що основні ознаки щодо розуміння цього терміна мають бути сформульовані в галузі сімейного права, однак зважаючи на те, що різні галузі регулюють різні за змістом відносини за участю членів сім'ї, виникають труднощі у виробленні універсального поняття сім'ї, яке використовуватиметься і буде властивим для кожної галузі права. Саме тому, необхідно виробити і закріпити в законі чітке визначення сім'ї для кожної правової галузі, суб'єктами якої є члени сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Ватрас В. А. Поняття «сім'я» у сімейному праві України / В. А. Ватрас // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 83–91.
2. Мананкова Р. П. Правовые проблемы членства в семье / Р. П. Мананкова; под ред. Б. Л. Хаскельберга; Том. гос. ун-т им. В. В. Куйбышева. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 2013. – 141 с.
3. Сімейний Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
4. Житловий Кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-X зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.
7. Про затвердження Порядку забезпечення громадян доступним житлом: Постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-2009-п>.
8. Про встановлення державної допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/745-18>.